

PIERRE CANALS, UN EMIGRANT DE LA VALL DE SÓLLER

Pierre Canals i Castanyer

RESUM

Pierre Canals va néixer el 8 de desembre de 1908 a Marsella (França). Era fill d'emigrants sollerics. Després de treballar amb els familiars a diversos negocis de França es va casar amb Maria Castanyer, i varen tenir 5 fills.

La família va instal·lar una botiga de comestibles a Saint Gaultier.

L'any 1942 Pierre Canals va entrar a l'exèrcit secret, fou afusellat pels alemanys el 20 de juny de 1944.

PREÀMBUL

El 20 de juny de 1944 és el dia de la visita de la família d'Issoudun: la meva tia Rose Castanyer i les seves tres filles que viuen a Issoudun. S'ha decidit anar a La Brodière, una caseta que el meu pare va comprar a prop de St Gaultier. Li agrada molt aquest poblet situat a prop de Chitray, enmig del camp. Hi conrea un hort de verdures i és un apassionat de la pesca. La seva barca està estibada a la riba de la Creuse; s'hi accedeix directament per un sender que parteix de la casa. El llogaret de la Brodière està situat sobre un tossal

Pierre Canals.

que domina la vall de la Creuse i la vista és meravellosa. Li agrada convidar els seus amics a partides de pesca. Aquest dia, vol fer un poc de jardí i aprofitar el bon temps per fer neta la petita fossa al costat de la caseta, formada per una cuineta i una habitació.

De bon dematí, se'n va amb la meva padrina, els meus germans Mathieu, Barthélémy, la meva germana Marguerite, les meves cosines Marguerite i Marie Rose i jo mateix. La meva mare queda a St Gaultier amb la seva germana Rosalie, la seva cunyada i les dues darreres, la meva germana Marie Thérèse i la meva cosina Marie-

Madeleine, per assegurar una presència a la tenda. El meu pare està feliç de passar aquest dia al camp. No s'imagina què passarà aquest dia i de les amenaces que pesaran damunt ell. Per tant, nombrosos esdeveniments han succeït en aquest mes de juny.

- Dia 6 és el desembarcament en Normandie i la detenció dels milicians a St Gaultier.
- Dia 9 és la massacre d'Argenton s/creuse.
- Dia 10 és l'atac del camp des Lorets (St Gaultier).

Gràcies a l'abnegació dels Srs Dreuillaux i Chassignet, el camp pot ser evacuat. El meu pare hi és present i salva la seva vida gràcies al coratge dels seus dos companys, que s'han sacrificat.

- Dia 12 és l'atac del camp des Charprès (St Gaultier).

El meu pare és optimista. Fins i tot, si la milícia ha intervingut a St Gaultier dia 16, els alemanys ja no són presents dins el poble. No sap que ell i els seus companys han estat traïts i que els milicians i els alemanys saben que pertanyien a la Resistència.

Sota la vigilància de la meva padrina jugam a prop de la casa. El meu pare fa neta la fossa. El temps s'estira tranquil·lament. Però en el mateix moment,

a St Gaultier, un destacament alemany es presenta a la plaça del camp de fira acompanyat per milicians que es volen venjar de les detencions del 6 de juny. Detenen els Srs Diligent Julien, Delaruelle Eugène, Salem Henri i el seu germà Elie, Nienhold Roland, Gobert Valentin, André Louis, Pirodeau Jean, Pierre Thierry, Feignon Raymond et Lambert Paul i cerquen el meu pare .

Els alemanys saquegen la nostra tenda i la nostra reserva. Fan malbé les provisions, trenquen les bótes de vi. Detenen “le grand Pierre”, el nostre dependent. La meva mare s’escapa. Sap que cerquen el meu pare i se’n va a peu a la Brodière per avisar-nos. No condueix i no sap anar en bicicleta. Al mateix temps, els alemanys saben on és el meu pare i agafen ells també aquesta direcció.

A la Brodière, el nostre joc s’interromp. El renou llunyà d’un camió ens intriga. Sense dubte és el retorn cap a casa. “És el conco Barthélémy que ens ve a cercar”. No, són els alemanys. Agafen el meu pare, li peguen, se l’enduen amb ells a St Gaultier. La meva mare arriba poc temps després, però desgraciadament massa tard.

El comboi ha tornat al camp de fira. Els senyors Pierre Thierry, Feignon Raymond i Lambert Paul són amollats. Els ostatges deixen St Gaultier sota la conducta dels seus torturadors alemanys i milicians. Durant el trajecte, el Sr Gobert Valentin és portat a Châteauroux a la seu de la Gestapo. El comboi segueix la seva ruta. Arribat a la finca de Miran, el comboi es fica dins un petit camí vorejat per un espès bosc baix. Els camions s’aturen i els alemanys fan baixar els seus ostatges. Els milicians cremen les seves documentacions. El Sr Pirodeau sospita el que passarà.

Sorprèn els seus guardians i aconsegueix fugir a través del bosc baix i a arribar fins els boscs.

Els seus companys són assassinats, exterminats. Uns quants cossos són cri-vellats de bales. La terra està plena de casquets. Al meu pare, no se’l reconeixia. Només és un munt de carn i de sang. Serà identificat només pel seu vestit. Per recordar-se’n queden: una placa a Saint-Gaultier, una estela a Miran

Me’n vaig a la descoberta del meu pare a partir de fotos, de testimonis, de la premsa, etc.... amb aquesta pregunta: per què aquest pare de cinc infants, emigrat espanyol, ha mort a 35 anys dins aquest camí fondo de Miran.

La meva família paterna i materna són de Sóller (Illes Balears). El meu padrí patern era restaurador a Marsella. El meu padrí matern era botiguer a Dòle, dins el Jura.

Els meus dos padrins havien arribat a França perquè:

a) Marsella era un centre important de la venda de taronges de Sóller per tota Europa i, per tant, un lloc on venien molts de traficants comerciants mallorquins.

b) Mallorquins venien a França per vendre els productes de la seva illa i s'especialitzaren en les matèries primeres. (A Châteauroux, del mateix poble vingueren les famílies Arbona, Frontera i més tard a Issoudun, els Castanyer)

LA SEVA JOVENTUT

Mateu Canals i Ensenat.

Pierre Canals va néixer el 8 de desembre del 1908 a Marsella (França). La seva germana Llúcia va néixer el 4 d'agost del 1907 a Sóller (Mallorca, Balears). Són els fills de:

– Mateu Canals i Ensenat (restaurador) nascut el 5 de Setembre de 1965 a Sóller i mort el 18 de gener de 1909 a Marseille a l'11 de la *rue* Glandevès.

– Margalida Canals i Frontera, nascuda el 5 de juliol de 1877 a Sóller i morta l'1 de febrer de 1865 a Sóller.

Margalida Canals i Frontera.

El meu pare tenia un mes de vida quan es va morir el seu pare i la seva mare es va trobar sense res. Penso que va anar a casa del seu germà Francisco a Lille. Té un comerç de detall al núm. 18 de la *rue* Masséna, *Aux caves de Malaga*. El meu pare ha viscut la seva joventut entre Lille i Sóller on fa la seva comunió. A Sóller la meua família paterna vivia al carreró de Can Pauet a prop de la família Castanyer (família de la meua mare). Els jardins es comunicaven, és aquí on va conèixer la meua mare.

El 1929, el meu pare compleix el servei militar dins l'armada espanyola i s'instal·la tot seguit a St Quentin, amb la seva mare on tenien una botiga: *Aux produits des jardins de Valence*, 31, *rue* d'Isle.

La tenda del meu concó François Canals i Frontera, 18 rue Masséna a Lille.

EL CASAMENT I EL NORD

Es va casar per l'església a Sóller, el 5 d'octubre de 1935 i per l'ajuntament el 18 de novembre de 1935 a Issoudun (Indre) amb Castanyer Marques Marie, nascuda el 9 de gener del 1909 a Dôle .

És la filla de Bartolomé Castanyer i Alcover, nascut el 12 d'agost de 1878 a Sóller i mort a Issoudun el 13 de gener 1936 i de Margarita Marques i Trias, nascuda el 6 de març de 1881 a Sóller i morta el 28 d'agost 1936 a Sóller.

El meu padrí matern no volia aquesta unió (Pierre no era ric abastament), durant el casament civil de

Casament Pierre Canals.

Botiga Castanyer a Dôle. La meva mare està dreta al costat del seu pare.

la seva filla a Issoudun, està a Sòller pel casament del seu fill Barthélémy. Però la seva mare està amb ella.

El meu germà Mathieu François Pierre neix el 16 juliol de 1936 a Lille.

El meu germà Barthélémy Claude neix el 16 de setembre de 1937 a Roubaix.

ARRIBADA A SAINT GAULTIER

A final de 1937 o 1938, s'instal·len a St Gaultier (Indre) on hi ha una botiga lliure situada a la plaça de l'església. La meva mare s'apropa al seu germà i a la seva germana, que tenen una botiga a Issoudun després de la mort dels padrins. Vaig néixer el 9 de gener del 1939 A St Gaultier. Els meus noms: Pierre Michel. És el dia de l'aniversari de la meva mare. Té 30 anys.

El 1940, el meu pare abasta el camp de Douadic on hi ha refugiats espanyols. En el seu recorregut, troba la família Canals, uns refugiats espanyols que viuen dins una finca abandonada a Pèche l'Oche, municipi de Vendoeuvres. Tenim el mateix llinatge, però no tenim cap lligam de parentiu, a no ser que som catalans.

El meu pare fa venir la seva filla Marie a ca nostra perquè està malalta. És ella que em cria i després és na Pilar, la seva germana, que cria la meva germana Marguerite Rose, nascuda el 3 d'abril de 1941.

El 1942, el meu pare entra dins l'armada secreta, l'A.S. i hi fa sobretot espionatge.

La meva germana Anne Marie neix el 16 de juny de 1942 i mor als 3 mesos.

Tenim una caseta de camp a La Brodière, a prop de St Gaultier. Tot d'una que poden, els nostres pares ens hi duen a passar la jornada en companyia de la nostra padrina. La caseta és petita, però hi ha un gran jardí i molt d'espai per jugar.

Amb la meva padrina, vaig sovint a ca la família Pla a la finca dels Nobles. El Sr Diligent, un amic dels meus pares és també membre de l'exèrcit secret.

Transmet les informacions amagades dins les caixes de rellotges. Les expedeix dins paquets de productes a cals seus corresponents a Marsella. La seva família no sap res. Cada dos o tres dies, puja dins el campanar de l'església per posar el rellotge a l'hora. Sense dubte és un amagatall. Un dia, el meu germà Barthélémy sent renou al porxo. Puja les escales per mirar i hi troba anglesos allargats sobre matalassos. Un d'ells està ferit. Raymond Pla em confirma el fet (aquest dia no era possible amagar aquest anglès a la finca dels Nobles).

El 29 d'agost de 1942 Marie Canals, la meva nodrissa, es casa amb Raymond Pla després d'algunes dificultats amb el castellà, l'amó d'en Raymond, que no vol aquesta boda civil. Amenança els pares d'en Raymond de retorn cap a un camp de concentració.

Marie i Raymond ja no són creients després de les atrocitats viscudes a Espanya i de les quals diu Raymond, «La religió catòlica n'és en part responsable». Es resignen a casar-se per l'església, però la partida de baptisme de na Marie no pot ser emesa per l'Església espanyola. El meu pare és l'encarregat de negociar amb mossèn Godinoux, el rector de Saint Gaultier.

L'11 de novembre del 1942, Alemanya invadeix la zona lliure (operació Attila). El 12 de setembre de 1943 neix la meva germana Marie Thérèse.

El meu pare és molt feliç de viure a França, diu tenir un gran reconeixement cap a aquest país. És la seva terra d'acollida.

Els nostres pares i nosaltres quatre.

Escola infantil de Saint Gaultier – Marie Thérèse està a el 2a fila, és la que du el llaç més gros als cabells (foto de Marie Solange Grimaud – a la 3a fila enmig amb el mateix llaç) amb Mme. Renaud coneguda amb el sobrenom de “Nono”.

L'ANY OBSCUR-1944

«(...) És més fàcil per a la canalla alemanya afusellar francesos desarmats que invadir Anglaterra o vèncer Rússia. La presa de Leningrad anunciada com a imminent des de fa dos mesos encara es fa esperar. La victòria total sobre Rússia no és per enguany, i quant a la destrucció total d'Anglaterra, ja no en xerram. Doncs, el furor teutó se'n pren als homes sense armes. És tant més senzill (...)»

A l'arribada del missatge de ràdio Londres: *Une lotion de crêpe de chine*, els F.T.P. Tenen cita darrere el cementeri en el lloc de la Croix Verte. Arriben als *quatre vallées* i allà, de les 22h 30 i fins a les 3 del dematí, esperen els llançaments amb paracaigudes. El 5 de juny, un renou de motor d'avió. Passa per damunt de la cita, fa un un llarg revolt per no avisar els alemanys, torna passar i és el llançament amb paracaigudes a la cabana d'en Paco, a prop de la finca dels Nobles. Les armes són carregades dins carretes de la finca, transportades fins al camí i duites a Saint Gaultier, dins un depòsit de la gendarmeria.

Dimarts 6 de juny. És l'anunci a la ràdio del desembarcament a Normandia. Pierre pensa que la guerra ja s'ha acabat. A St Gaultier els maquis ocupen el poble. Arresten, mentre intenten fugir de St Gaultier en taxi per refugiar-se a Châteauroux, milicians notòriament coneguts: Pasquet Frederic i la seva esposa, Mme Guitard. Són conduïts al camp des Lorets en presència dels maquisards que coneixien.

Dimecres 7 de juny. Una ordre arriba de Londres per als maquis de St Gaultier: un tren alemany carregat de municions i de benzina està aparcant sobre una via de garatge a Argenton (una ciutat a prop de St Gaultier). Ha de ser destruït pels resistents, si no aquest comboi serà bombardejat. Durant la nit, un llançament d'armes i plàstic és efectuat amb paracaigudes.

Dijous 8 de juny. Una nova reunió dels caps del maquis decideix el pla de la jornada del dia 9. Està constituït per dues forces principals. La primera, la més important, ha d'aconseguir la rendició de la guarda del tren, si és necessari per la força. La segona ha d'assegurar el bloqueig del poble a tot element alemany que vulgui entrar.

Divendres 9 de juny. Devers les quatre del dematí, un grup dels maquis deixa St Gaultier a peu. Arriba a Argenton, la gendarmeria és neutralitzada. Són les 9 h. 90 homes ben armats entren en acció, però les comunicacions són difícils entre els diferents grups. A les 10:00 un tret esclata. Per a qui? Per què? És el senyal del disparament dels trets dels dos costats. L'acció dura 30 minuts més o menys i els alemanys es rendeixen. Són fets presoners. Devers les 14:30, una petita columna alemanya que ve de Châteauroux és agafada. Devers les 17:30, a la carretera de Limoges, una enorme columna de blindats progressa lentament. Els maquis no tenen cap possibilitat contra la colla que arriba amb armes pesades i vehicles blindats. Hem de desenganxar i evacuar els presoners. Un grup de les SS entra dins Argenton. És la massacre: 67 habitants foren massacrats pels carrers per les SS i 11 foren tirotejats l'endemà a Limoges. A la sortida d'Argenton s/Creuse, dos joves resistents són fets presoners pels alemanys. Són portats a Tendu. Són fermats. Són portats després a Châteauroux, a la caserna Bertrand, on són emmanillats i interrogats en presència d'un intèrpret: *Els alemanys ens han demanat si érem molts dins el maquis i l'emplaçament del nostre camp. Sota l'amenaça d'un revòlver els hem*

ensenyat el lloc del nostre camp i el seu emplaçament damunt un mapa. Els alemanys ens han demanat els noms dels nostres caps i dels participants a l'acció. Els hem dit els següents noms: Dap, Berthelot, Diligent, Canals, Etève, dit Zobi.

Dissabte 10 de juny. El capità general Lammerding envia un destacament de la divisió SS Das Reich a destruir Oradour-sur-Glane, un poblet a prop de Limoges. Tot el poble està aplegat sobre la plaça del mercat sota el pretext d'una verificació d'identitat. Els homes estan tancats dins els graners, les dones i nins són duts dins l'església. Les SS prenen foc als edificis, 642 habitants (dels quals 246 són dones i 207 nins) troben la mort. Del retorn del front és quan les exaccions eren habituals.

Els dos joves resistents:

“Devers les 8:00, els alemanys ens fan pujar en un cotxe. Arribat a Nuret le Ferron, el batlle puja amb mi dins el segon cotxe i l'altre jove queda dins el primer. El comboi es va dirigir cap al camp des Lorets.”

La massacre és evitada gràcies al coratge de Giselle Desneux. És agent d'informació del maquis i quan aprèn l'aproximació de la columna alemanya se'n va amb bicicleta des de St. Gaultier per avisar el maquis de Nuert le Ferron. El maquis s'organitza per evacuar el camp.

Una seixantena de maquisarts estan salvats. El maquis s'organitza per evacuar el camp. Els milicians presoners són evacuats per un grup de maquisards i els altres grups, el meu pare amb ells, es dispersen als afores. Edouard Dreuillaux i Jules Chassignet mantenen els alemanys a ratlla, permetent així a la unitat del maquis escapar-se. Edouard Dreuillaux és mort en combat. Jules Chassignet, ferit, és portat per l'enemic, que el tiroteja a la carretera d'Issoudun a Rosiers el 12 de juny de 1944. El primer grup no pot passar les barreres alemanyes i els seus presoners són amollats. El traïdor que allibera Mme Guitard rep 75.000 francs. És la segona traïció. Fuig a Corrèze, però és retrobat el setembre de 1944 pels FFI. És afusellat.

L'altre jove resistent, se'n van anar amb el primer cotxe fins a Charprès. Després d'haver-los conegut, els alemanys han tornat retrobar el comboi. Hem tornat cap a Châteauroux.

Diumenge 11 de juny. Els dos joves resistents:

“Devers les 8 h 00 hem tornat cap a Charprès, passant per Saint Gaultier. Dins el poble, els alemanys han disparat a l'aire per fer tornar a ca seva la gent

agrupada. El comboi es va aturar abans del camp. Xxx ha conduit els oficials i els soldats a peu cap al camp de Charprès. Pel camí, han recollit dos joves d'una finca propera i els han fet caminar davant. He sentit trets d'escopeta, de metralleta i, en retornar els alemanys, una forta detonació. Era la cabana del nostre camp que han fet botar.”

Dilluns 12 de juny. Els dos joves resistents:

“Dilluns dematí, els alemanys ens han proposat treballar per a ells. Hem contestat que sí. Doncs, ens han encomanat cridar per telèfon a la kommandantur de la vila de Pau per saber si es coneixien altres camps.

Ens han amollats a les 11:00. He comptat més d'una persona que m'havia escapat perquè pensava que ningú no creuria que els alemanys m'havien amollat.”

Divendres 16 de juny. Els esdeveniments es precipiten a St Gaultier. Pasquet Jacques, Guitard Emile i quatre altres milicians es presenten a casa del Sr Diligent i es fan lliurar 25.000 francs “per rentar el seu honor”, em diu Mme Destouches Jeanine. Es presenten a casa del Sr Potebon per efectuar un “requeriment”.

“Visita” la casa del Sr Berthelot. El batlle de St Gaultier, el Sr Pailleron relata les amenaces de represàlies i d'afusellaments proferides per Guitard en contra dels pares d'alguns maquisards. Hem de ser molt vigilants i fer-nos veure el menys possible. Els contactes es fan de nit. Hem de sortir de nit per no ser vistos per la milícia. El meu pare rebutja aquesta situació, vol estar present per protegir-nos. El Sr Pla li aconsella quedar alguns dies amb el seu fill Raymond i altres companys dins el bosc, a l'entorn de la finca des Nobles, esperant que els feixistes es calmin un poc, esperant dies millors. Contesta que la seva família el necessita i torna a St Gaultier. Pensa que és el final de la presència alemanya.

Dimarts 20 de juny. A St Gaultier, un destacament de soldats alemanys es presenta sobre la plaça del camp de fira. Són acompanyats pels milicians Esteve Paul, Fournier Pierre, Gargame Paul, Pasquet Frédéric i Sutter Pierre. Recerquen la gent del maquis amb represàlies per la detenció de Pasquet Frédéric pel maquis. Dins el cotxe, hi ha una persona vestida amb una capota alemanya i els ulls amagats amb ulleres negres (sense dubte el milicià Pasquet

Frédéric). Els alemanys li mostren la documentació de les persones que arres-ten, contesta *ja o nein*.

Julien Diligent és arrestat al seu domicili. Valentin Gobert, Eugène Delaruelle, Roland Nienhold, André Louis, Elie et Henri Salem, Jean Pirodeau són agafats dins la batuda. El meu pare no és a St Gaultier. Els alemanys saquegen la botiga i la reserva. Es fan conduir a La Brodière dins la nostra petita propietat a pocs quilòmetres d'aquí.

Era a la casa de La Brodière amb el meu pare, la meva padrina i els meus germans i germanes. He sentit el renou d'un motor i pensava que era el meu conco que veniu cercar-nos. Vaig córrer en aquesta direcció, el meu pare feia feina dins el bassal darrere nosaltres. El van arrestar, li han pegat. La meva mare, que coneixia els esdeveniments i que volia avisar-nos, va arribar poc temps després, desgraciadament massa tard."

Al principi del capvespre, dos cotxes lleugers i un camió amb baranes són vistos al poble de la Mardelle en direcció a Miran. Un altre testimoni sent uns quants trets dins aquesta direcció, però *com que no sabia res, no em vaig preocupar*.

De 9 ostatges, 8 són dins aquest comboi. El novè, Valentin Gobert, és portat a Châteauroux. 7 són massacrats, les seves carteres cremades. Un tan sols s'escapa: Jean Pirodeau, que aconsegueix d'un bot fugir a l'espès bosc baix que voreja el camí. Desemboca al bosc, a prop, malgrat una ferida al peu.

Segons la posició dels cossos, pot ser que els presoners intentassin escapar-se, però els alemanys s'hi acarnissen amb un odi i una ràbia inaudita. Més de 500 casquets són recollits, 52 bales sobre una sola víctima.

Dimecres 21 de juny. El Sr Pin i el Sr Daubord, que viuen a prop estan avisats per treballadors que van a la feina. Van al lloc i constaten que set cadàvers estan allargats al camí, crivellats de bales i banyant-se dins la seva sang. Les 7 víctimes són transportades dins l'església de La Pérouille per esperar la inhumació, que tindrà lloc a Saint Gaultier.

ESTAT CIVIL DE LES VÍCTIMES MONUMENT DE MIRAN

- ANDRE Louis, Fernand: nascut el 16 de març de 1920 a Chateaudun. Fill de Jean, Baptisteit de FEUILLADE Marie.
- CANALS Pierre: nascut el 8 de desembre de 1908 Marseille. Fill de Matéo i de CANALS i FRONTERA Margarita.
- DELARUELLE Eugène, Arcade: nascut el 9 de març de 1905 a Lille. Fill d'Arcade, Eugène i de LEPOT Marie.
- DILIGENT Julien, Charles: nascut el 28 d'octubre de 1896 à Neuillay-les-Bois. Fill de Josephit de MOREAU Fanie, Julie.
- NIENHOLD Roland: nascut el 8 d'octubre de 1921 a Strasbourg. Fill d'Arthur i de REINS OU REES Caroline.
- SALEM Elie: nascut el 14 d'octubre de 1922 a Colombes. Fill de Maurice i de MAHOUM Esther.
- SALEM Henri: nascut l'11 de juny de 1917 a La Tronche. Fill de Maurice i de MAHOUM Esther.

ESTAT CIVIL DE LES VÍCTIMES MONUMENT DES LORETS

- DREUILLAUX Camille Joachim Edouard: nascut el 19 de juliol de 1887 a Saint Gaultier. Fill de Léon i de LIMONDIN François.
- CHASSIGNET Jules Armand (va morir a Rosier, comuna de Montierchaume): nascut el 27 de novembre de 1891 a Bergholz-Zell. Fill de François i ROTHENBURGER Emiliem.

LA VIDA TORNA A SAINT GAULTIER

Estam amagats per Mme Coutarel a Méobecq (aquesta persona tenia una carnisseria a la plaça de l'església a St Gaultier), la meva mare era cercada pels alemanys.

La meva padrina jove, Rosalie Castanyer viu a casa per ajudar la meva mare. La meva padrina també és aquí. Saint Gaultier per fi és alliberada.

La botiga de Saint Gaultier - 6 de juny de 1944.

És el pas de l'exèrcit del capità general De Lattre. Elements de la tropa quedaven a prop de ca nostra i els podia veure. Estan en el primer pis d'una casa veïnada.

Per alimentar-se, els soldats pesquen en un canal baix la fàbrica elèctrica. Deixen xarxes i tiren granades de mà dins l'aigua. Nova versió de la pesca miraculosa.

Els carros d'assalt passen davant ca nostra i un nin patina. Té el peu agafat dins les erugues d'un carro.

Per fi, és l'armistici, el final de la guerra. El 8 de maig de 1945, toquen les campanes i alguns joves, sobre el campanar de l'església, pengen banderes.

18 juny de 1945 – La Marseillaise

L'Amicale de la Résistance de St Gaultier ha fet aixecar dins el camí de Miran un monument a la memòria dels set morts.

El monument fou inaugurat el 24 de juny de 1945.

Després d'haver donat les gràcies a tots aquells que han participat en la instal·lació del monument, de prop o lluny, Mr Potebon s'insurgeix amb vehemència en contra de la barbàrie d'un acte que res no justificava. *Juram, diu, de venjar-les, lluitar sempre perquè aquest sacrifici no sigui en va.* Tota l'assistència aixeca la mà i en fa el jurament.

Serà el jurament del camí de Miran.

Monument a les set víctimes, inaugurat el 24 de juny de 1945 al camí de Miran.

La sessió ordinària del Consell Municipal del 19 de juliol de 1946 decidí donar a alguns carrers de St Gaultier els noms d'habitants de St Gaultier víctimes dels alemanys el 1944:

- Rue Diligent Julien: (assassinat el 20/06/1944).
- Rue Canals Pierre: (assassinat el 20/06/1944).
- Rue Dreullaix Edouard: (combatent 1914-18, voluntari el 1944, assassinat al maquis des Laurets el 10/06/1944).

Els tres nous carrers foren inaugurats el 20 de juny de 1947 pel Prefect de l'Indre, Mr Gazier davant els Saint-Galtiens.

La sessió ordinària del Consell Municipal del 25 d'octubre de 1947 decidí:

- Rue des Frères Salem: (víctimes dels alemanys el 1944).

El 20 de juny de 1948, Mr Guibouret, antic deportat, va llevar el vel que recobria la nova placa inaugurant el carrer dels Germans Salem.

CREACIÓ DE LA CORT DE JUSTÍCIA

Raymond Aubrac – Où la mémoire s'attarde

Pàgina 132 i següents

«Tribut de la col·laboració, la depuració era indispensable per raons d'equitat. L'ordre públic exigia que fos organitzat per la llei al més aviat possible. Per impedir la proliferació d'instàncies de repressió il·legals, s'havien de constituir jutjats conformes a la llei per tal d'instruir expedients i jutjar els inculpats. La "llei", era l'ordenança del 26 de juny de 1944 "relativa a la repressió dels fets de col·laboració". Aquesta instituïa, al cap de comarca, una cort de justícia. L'organització de les corts de justícia posava el problema de l'elecció dels magistrats i de l'adaptació dels procediments prevists per a l'ordenança d'Alger a les condicions del terreny. (...)

... que tots els magistrats (excepte un) de França havien prestat jurament al Maréchal, fet que, per sort, no implicava necessàriament el vassallatge a la seva política.

... el recurs de gràcia només podia ser adreçat al comissari de la República.»

EL PLET DELS MILICIANS

Rameau, Roger, Guillet Jean, tots dos de Saint Gaultier; Fournier Pierre.

Còpia de *La Marseillaise* – dimecres 30 de maig de 1945.

La Cort de Justícia pronuncia tres condemnes a mort.

Rameau, Roger i Guillet són rejutjats el 27 de juny de 1945. El primer és condemnat a mort i el segon condemnat a cadena perpètua.

Jean, Guillet és executat a Bourges el 7 d'agost de 1945 a les 7 h 00 del dematí dins el pati del Bordiot.

Fournier, Pierre és afusellat el 15 de setembre de 1945 a les 8 h 20 sobre el terreny del *grand verger* a Bourges.

Rameau, Roger és condemnat a cadena perpètua –s’evadeix de la presó el 4 d’agost de 1957 –viu a Espanya.

Sutter, Pierre

La Marseillaise –11 d’agost de 1945– Paul Sutter és arrestat i conduït a la presó de Mulhouse.

La Cort de Justícia pronuncia la condemna a mort.

És afusellat el 9 de maig de 1946.

Gargam, Paul

El 18 de maig de 1945, la Cort de Justícia pronuncia la seva condemna a mort per contumàcia.

Fou arrestat a Strasbourg, transferit a Limoges i tornat a Châteauroux per ser interrogat.

Còpia de *Centre Eclair* – 26 de juny de 1946.

El 20 de novembre de 1946, el president de la República commuta la seva condemna per una pena de treballs forçats perpetus – el 17 d’agost de 1948 amb 20 anys de treballs forçats – Després del seu alliberament, se’n va anar viure a París, on va trobar la seva futura esposa. Es casà el 7 de març de 1970. Morí el 19 de juliol de 1986 a Cavaillon (Vaucluse).

Pasquet, Frédéric

El 8 d’agost de 1945 la Cort de Justícia pronuncia la condemna a mort per contumàcia de Pasquet Frédéric, Pasquet Jacques i Roger Jeanne, esposa Pasquet.

Nouvelle République - 24 d’octubre de 1945. Arrest de Pasquet Frédéric. Es troba a Serguès (Vaucluse) en un camp d’internament.

20 de juny de 1949, commutació de la seva pena inicial per 15 anys de treballs forçats. Morí el 2 de setembre de 1980 a París.

Pasquet, Jeanne, nascuda Roger

La Cort de Justícia pronuncia la condemna de 8 anys de treballs forçats.

Guitard, Emile.

La Marseillaise del 12 de gener de 1946:

La Cort de Justícia pronuncia la condemna de treballs forçats perpetus.

Darras, Adeleine nascuda a Vaugeois.

La Nouvelle République, març de 1945.

La Cort de Justícia pronuncia la condemna de treballs forçats perpetus.

Esteve, Marie.

La Cort de Justícia pronuncia la condemna d'1 any de presó.

«Et l'indignité nationale à vie.»

Esteve, Paul.

Centre Eclair, 31 de maig de 1946.

La Cort de Justícia pronuncia la condemna a mort.

És afusellat el 12 de juny de 1946.

No hem pogut xerrar mai entre nosaltres –germans i germanes, cosins i cosines– d'aquests esdeveniments dolorosos. La paraula ens va tornar només fa pocs anys. No m'és fàcil determinar la part del que he vist i la part del que vaig sentir. I ara, saber, entendre!